

Onuncu Hakikat'ta: "Bâb-ı Hikmet, İnâyet, Rahmet, Adalettir. İsm-i Hakîm, Kerîm, Âdil, Rahîmin cilvesidir." deniyor; biraz açar mısınız? İkinci ve Üçüncü hakikatlarda anlatılıyor. Neden burada hepsi beraber tekrar anlatılıyor?

Bu Hakikat'te her şeyi kuşatan bir **hikmet, inayet, rahmet ve adalet**in -Hakîm, Kerîm, Âdil ve Rahîm - isimlerinin âhirete olan işaretleri izah ediliyor.

Hakîm: Hikmetle tasarruf eden, bütün iş ve emirleri hikmetli ve yanlışsız olan demektir. Allah, bu isminin muktezası olarak, bütün kâinatı ve mahlûkatı hikmetli ve faydalı olarak yaratmıştır. Bir ağaca dalları ve çiçekleri adedince menfaat ve faydalar takmıştır. Bir âzâyaya yüzlerce vazife ve hikmetler takarak "**Hakîm**" isminin mânâsını ve tecellisini şuur sahiplerine izhar ve ilan etmiştir.

Sonsuz hikmeti, eserleri ile sabit olan Allah'ın, âhireti getirmemesi, insanları yokluk ve hiçlik kuyusuna atması **Hakîm** ismi ile bağdaşmaz. Yani "**Hakîm**" ismi ve hikmet mânâsı âhiretin varlığını iktiza edip istiyor. Âhret olmazsa her şey hikmetsiz olur. Allah ise hikmetsiz iş yapmaktan mukaddes ve münezzehtir.

Dünya, âhiretin bir vitrini ve numunesidir. Allah'ın isim ve sıfatlarına işaret ediyor, ama tam mazhar olamıyor. Halbuki bütün isim ve sıfatlar sonsuz olarak tecelli etmek ister ki, bu da ancak ebedî olan ahirette tahakkuk edecektir. Meselâ, insanın kalbine beka duygusunu verip, bu duyguyu tatmin edecek olan sonsuz bir âlemi icad etmemek, Allah'ın sonsuz hikmeti ile bağdaşmaz. Öyle ise **Hakîm** ismi âhiretin varlığını iktiza ediyor.

Gözü verip, gözün göreceği manzaraları yaratmamak nasıl hikmetsizlik ise, gözün yok olmaya ve hiçliğe mahkûm olması da aynı derecede hikmetsizlik olur. Hikmete uygun olan ise, gözün cennette ebedî manzaraları, ebedî olarak seyretmesidir.

Allah'ın "**Adl**" ismi de kâinattaki sonsuz tecellilerle hem Allah'ın varlığını hem de âhiretin varlığını ispat eder. Zira bu dünyada mazlum hakkını almadan, zâlim de cezasını çekmeden ölüp gidiyorlar. Hâlbuki sonsuz adalet bu haksızlığa müsaade etmez. Demek ki bunların hesabının görüleceği başka bir diyar vardır. Yani Allah'ın sonsuz adâleti âhiretsiz olmaz. Demek **Adl** ismi varsa, âhret de var demektir.

Bu şekilde, her bir isim ve sıfat ahiretin varlığını iktiza ediyor. Aynı bakış açılarını **rahmet** ve **inayete** de tatbik edebiliriz.

İkinci Hakikat; kerem, rahmet, izzet ve celâl hakikatleri ile **Kerîm ve Rahîm** isimlerinin âhirete işaretinden bahseder.

Üçüncü Hakikat; hikmet ve adaletin dünyadaki delilleri ve **Hakîm ve Âdil** isimlerinin âhirete işaretinden bahseder.

Onuncu Hakikat ise; varlıkların her şeyini kuşatan bir hikmet, inayet, rahmet ve adaletin ve **Hakîm, Kerîm, Âdil ve Rahîm** isimlerinin âhirete işaretlerini nazara verir.